

บทที่ 5

สรุป

ความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายหรือปรากฏจากหลักฐานต่างๆ ของไทยนั้นมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา โดยกฎหมายที่ตกทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นมีอยู่เพียง 1 ใน 10 ส่วน เท่านั้น ซึ่งต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตรวจชำระกฎหมายที่กล่าวมานี้ โดยให้คัดลอกเป็น 3 ฉบับ แต่ละฉบับประทับตราชสีห์ ราชสีห์ และตราบัวแก้ว ซึ่งต่อมาเรียกชื่อกฎหมายนี้ว่า กฎหมายตราสามดวง (The code of three great seals)

กฎหมายตราสามดวงเกิดขึ้นจากการตรวจชำระรวบรวมบรรดาบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายที่มีอยู่ในสมัยนั้นเข้าไว้ในเล่มเดียวกัน โดยจะเรียกชื่อกฎหมายแตกต่างกันออกไป เช่น พระไอยการ พระราชกำหนด ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายตราสามดวง มีลักษณะเป็นการประมวลกฎหมายต่างๆ เข้าด้วยกัน ในลักษณะของการรวบรวมโดยไม่ได้นำวิธีการจัดทำกฎหมายแบบประมวลกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในสมัยใหม่มาใช้ในการจัดทำกฎหมายต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวงนั้น แม้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปกฎหมายเหล่านี้ต่างก็ได้รับอิทธิพลทางแนวคิดมาจากคัมภีร์ พระธรรมศาสตร์ของฮินดู โดยผ่านทางคัมภีร์ พระธรรมสัทธัม ของมอญอีกทอดหนึ่ง ทำให้บทบัญญัติของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ในกฎหมายตราสามดวง มีความใกล้เคียงกับคัมภีร์พระธรรมสัทธัมของมอญมากกว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของฮินดู

จากการที่กฎหมายตราสามดวงได้จัดทำขึ้น โดยการรวบรวมกฎหมายต่างๆ เข้าด้วยกันนั้น ทำให้บทบัญญัติของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายได้กระจัดกระจาย ปรากฏในกฎหมายหลายฉบับด้วยกัน เช่น พระไอยการลักษณะวิวาทคดีต่างกัน พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระไอยการลักษณะอาญาราช พระไอยการลักษณะอาญาหลวง และกฎหมายอื่นๆ โดยที่พระไอยการและกฎหมายเหล่านั้น เป็นกฎหมายที่ได้ใช้มาจนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งต่อมาได้มีการปฏิรูปกฎหมาย ทำให้กฎหมายเหล่านั้นและกฎหมายต่าง ๆ บางฉบับ ได้ถูกยกเลิกไปโดยผลของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้บัญญัติขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ด้วยเหตุผลที่สำคัญหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลในทางการเมืองการปกครอง เหตุผลในทางเศรษฐกิจ หรือเหตุผลจากกฎหมายตราสามดวง เหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ปัญหาที่เกิดจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างกับกฎหมายเก่าของไทยที่ใช้บังคับมาก่อนหน้านั้น โดยในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นี้ ได้มีการนำเอาแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย การจัดประเภทของความคิด และการกำหนดลักษณะของความคิดมาจากหลักการของกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแบบอย่าง ในการร่างครั้งนี้

เมื่อเปรียบเทียบถึงความแตกต่างของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กับกฎหมายเก่าของไทยที่ประกาศใช้มาก่อนหน้านั้น จะพบว่ามีความแตกต่างกันในหลายประการด้วยกัน เช่น ในการบัญญัติกฎหมายเก่าของไทยนั้นจะอ้างอำนาจหรือความเชื่อจากศาสนาเป็นหลัก แต่ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จะอ้างอำนาจรัฐเป็นสำคัญ นอกจากนี้วิธีการในการบัญญัติกฎหมายก็มีความแตกต่างกัน โดยเปลี่ยนวิธีการบัญญัติกฎหมายจาก กรณีเฉพาะ (conclude individual) ไปเป็นกรณีทั่วไป (abstract general) ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มีลักษณะที่ถือได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทย

แม้ว่าในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะได้นำเอาแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย การจัดประเภทของความคิดและการกำหนดลักษณะของความคิดมาจากหลักการของต่างประเทศก็ตาม แต่ในการร่างครั้งนี้ก็มีได้มีนโยบายที่จะรับหลักการเหล่านั้นมาเสียทั้งหมดกลับแต่จะให้มีการผสมผสานหลักการเหล่านั้นเข้ากันกับหลักการตามกฎหมายเก่าของไทยที่มีอยู่แล้วเข้าด้วยกัน จากการศึกษาเปรียบเทียบความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง กับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พบว่ามีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันดังนี้

1. แนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จะอ้างถึงแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศเป็นหลักโดยใช้กฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการร่าง เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น ประเทศ เบลเยียม ประเทศอินเดีย ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

ส่วนกฎหมายตราสามดวง จะมีแนวความคิดมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของฮินดู โดยรับมาผ่านทางคัมภีร์พระธรรมลัทธิของมอญอีกทอดหนึ่ง

2. การจัดประเภทของความผิด กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการจัดประเภทของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายออกอย่างเป็นหมวดหมู่โดยจัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต
- 2) ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย
- 3) ความผิดฐานรีดลูก
- 4) ความผิดฐานละทิ้งเด็กและละทิ้งคนเจ็บคนชรา

การจัดประเภทความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายเช่นนี้ จะมีลักษณะที่แตกต่างกับการจัดประเภทของความผิดในกฎหมายตราสามดวง โดยความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในกฎหมายตราสามดวงจะไม่มีการจัดประเภทของความผิดออกอย่างเป็นหมวดหมู่ โดยจะปรากฏความผิดชนิดนี้กระจัดกระจายกันในพระไอยการและกฎหมายต่าง ๆ กัน เช่น ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต จะปรากฏอยู่ในพระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา 4, 7, 11, , 15, 16, 17, 20, 21, 29 พระไอยการลักษณะอาญาหลวง มาตรา 10 พระไอยการลักษณะโจร มาตรา 3, 54, 57, 63, 68, 69, 127, 138 กฎมณเฑียรบาล บทที่ 139 ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายจะปรากฏอยู่ในพระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา 3, 7, 10, 22, 27, 28 กฎมณเฑียรบาล บทที่ 139 และความผิดฐานรีดลูกปรากฏอยู่ในพระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา 18 พระไอยการลักษณะเบียดเสียด มาตรา 145, 150

3. การกำหนดลักษณะของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย โดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) วิธีการบัญญัติความผิด
- 2) การกำหนดลักษณะของความผิด

- 1) วิธีการบัญญัติความผิด

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีวิธีการบัญญัติความผิดที่แตกต่างไปจากกฎหมายตราสามดวง กล่าวคือ ความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามกฎหมายตราสามดวงจะ

บัญญัติกฎหมายในลักษณะเฉพาะ (conclude individual) มีลักษณะที่เป็นรายละเอียดในข้อเท็จจริง โดยที่วิธีบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้จะใช้ปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราวๆ ไป ดังนั้นเมื่อมีความคิดใหม่เกิดขึ้น จะไม่สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาบังคับใช้ได้ ทำให้ต้องมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มขึ้นใหม่ เมื่อนานเข้าจะทำให้กฎหมายมีปริมาณมากขึ้น ทำให้เป็นปัญหาในการค้นคว้าหากกฎหมายที่จะนำมาใช้ เช่น พระโยยการลักษณะวิวาทตีคำกัน มาตรา 27 บัญญัติว่าวิวาทตีคำกัน จับเอาสันมีด สันพร้าว สันหอก สันดาบ ก้อนอิด ก้อนดิน กระเบื้อง เมดกรวด หินสินลาเลน นองาเขียว กระดุกหอยเอนกดี... ซึ่งการบัญญัติกฎหมายลักษณะเช่นนี้อาจจะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องของการตีความได้ โดยบทบัญญัติของกฎหมายมีความแจ่มชัดในข้อเท็จจริง แต่เมื่อพิจารณาถึงวิธีการบัญญัติกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว จะพบว่ามีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะทั่วไป (abstract general) ไม่เฉพาะเจาะจงกับข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่งเท่านั้น สามารถใช้ปรับกับข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดที่เกิดขึ้นใหม่ได้ ทำให้ไม่ต้องบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกันอีก บทบัญญัติของกฎหมายจะมีปริมาณน้อย เช่น มาตรา 249 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำโดยเจตนาให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตาย ท่านว่ามันฆ่าคนโดยเจตนา...

วิธีการในการบัญญัติกฎหมายลักษณะเช่นนี้ จะไม่มีรายละเอียดในข้อเท็จจริง โดยจะเป็นหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายที่จะต้องปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย ซึ่งในการใช้กฎหมายนั้นผู้ใช้จะต้องมีความเข้าใจในแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของบทบัญญัตินั้นๆ ด้วย เพื่อจะทำให้ผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกันได้ใช้กฎหมายไปในแนวทางเดียวกัน การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ จะไม่มีความชัดเจนในข้อเท็จจริง

2) การกำหนดลักษณะของความผิด หรือเนื้อหาสาระของบทบัญญัติความผิด ที่มีหลักการพื้นฐานหรือสาระสำคัญทั้งในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามกฎหมายตราสามดวง ที่คล้ายคลึงกันมีดังต่อไปนี้

(1) ความผิดที่นำกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการร่าง แต่ปรากฏว่ามีหลักการพื้นฐานหรือสาระสำคัญของการกระทำความผิดไม่ต่างกับกับความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง จะต่างกันเฉพาะในส่วนที่เป็นวิธีการในการบัญญัติความผิดและรายละเอียดของการกระทำความผิดเท่านั้น ความผิดชนิดนี้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

ที่เป็นเหตุจรรรจ์ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ความผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัส ความผิดฐานริ้ดถูก

(2) ความผิดที่น่ากฎหมายของต่างประเทศมาเป็นต้นแบบในการร่าง แต่ปรากฏว่าเป็นบทบัญญัติที่ตกทอดมาจากพระไอยการลักษณะวิวาทคดีค่ากัน ซึ่งเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่กำหนดความผิดแตกต่างไปจากที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ความผิดชนิดนี้ได้แก่ ความผิดฐานวิวาทต่อสู้กันตามพระไอยการลักษณะวิวาทคดีค่ากัน มาตรา 2 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 253

(3) บทบัญญัติของความผิดที่เกิดขึ้นใหม่ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยนำกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการร่าง ความผิดชนิดนี้ได้แก่ ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท ความผิดฐานละทิ้งเด็กและละทิ้งคนเจ็บคนชรา

จากการวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการรับเอาหลักกฎหมายของต่างประเทศ และความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง เข้ามาในบทบัญญัติของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีดังนี้

- ผลในทางการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ
- ผลในทางนิติศาสตร์

ผลในทางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจมีดังนี้

1. ทำให้ต่างชาติยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
2. ทำให้ได้กฎหมายที่เป็นแบบอย่างในการบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร
3. ทำให้มีกฎหมายที่ใช้ทันกับสภาพของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ผลในทางนิติศาสตร์

1. ทำให้ได้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีลักษณะเป็นสากล มีความครอบคลุมถึงข้อเท็จจริงในหลาย ๆ กรณี ง่ายต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้
2. เป็นการปรับปรุงและแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายตราสามดวงให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

3. ผู้ที่ใช้กฎหมายจะต้องมีความรอบรู้ในบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความกระชับรัดกุม และมีลักษณะเป็นการทั่วไป
4. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย การจัดประเภทของความผิด และการกำหนดลักษณะของความผิดในกฎหมายไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของฐานความผิดอาญาที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตั้งแต่กฎหมายตราสามดวงจนถึงกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะพบว่า บทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากเดิมที่เป็นบทบัญญัติความผิดอาญาซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง อันได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ เปลี่ยนมาเป็นบทบัญญัติความผิดอาญาที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อันได้รับอิทธิพลอย่างสำคัญมาจากแนวความคิดทางกฎหมายของชาติตะวันตก

แนวความคิดทางกฎหมายของชาติตะวันตกที่ไทยเรารับมาเป็นหลักของการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และเป็นข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนจากวิธีบัญญัติกฎหมายของไทยเราแต่เดิม ได้แก่

ประการที่หนึ่ง กฎหมายของไทยเราแต่เดิมมีลักษณะเป็นการรวบรวมหลักเกณฑ์รายคดีที่เกิดขึ้น และมีคำพิพากษาวินิจฉัยของผู้พิพากษาศาลหรือพระมหากษัตริย์ เข้ามาประมวลไว้ในที่เดียวกันหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการบัญญัติกฎหมายที่เป็นกรณีเฉพาะ (conclude individual) แต่วิธีบัญญัติกฎหมายอย่างของตะวันตกที่เราเป็นแนวทางในการจัดทำลักษณะกฎหมายอาญา ร.ศ. 127 เป็นวิธีการบัญญัติความผิดในลักษณะเป็นกรณีทั่วไป (abstract general) กล่าวคือเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ทั่วไปอย่างกว้างขึ้นไว้ในตัวบทกฎหมาย กฎเกณฑ์นั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่วางไว้เป็นมาตรฐานและสามารถนำไปปรับใช้เมื่อเกิดข้อเท็จจริงรายคดีขึ้น

ประการที่สอง การบัญญัติลักษณะกฎหมายอาญา ร.ศ. 127 ได้พัฒนาจากหลักที่เป็นภาวะวิสัย (objective) ไปเป็นหลักอัตวิสัย (subjective) โดยมีการพิจารณาความผิดจากองค์ประกอบความผิด (Tatbestand) แทนที่จะเป็นการพิจารณาความผิดจากข้อเท็จจริง (Tatsache) อย่างที่เคยใช้เป็นแนวทางในกฎหมายตราสามดวง

อย่างไรก็ดี มีข้อพึงสังเกตด้วยว่า การรับแนวความคิดทางกฎหมายของชาติตะวันตกเข้ามาเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ใช่ว่าจะไม่ได้มีการหยิบยกเนื้อหาที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงมาประกอบการพิจารณาจัดทำกฎหมายใหม่ด้วยเลย เพราะจากการศึกษาตัวบทของกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ประกอบกัน จะเห็นได้ว่า ความผิดต่อชีวิตและร่างกายบางฐานปรากฏอยู่ในทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ รวมทั้งได้มีการแนวคิดของกฎหมายเก่าที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง มาจัดรูปหรือวางตำแหน่งเสียใหม่ให้ถูกต้องตามหลักวิธีการจัดทำประมวลกฎหมายอย่างตะวันตกด้วย นับว่าเป็นการประสมประสานกฎหมายเก่าของไทยเราเข้ากับวิธีการปฏิรูปกฎหมายได้อย่างกลมกลืน และสอดคล้องกับสภาพการของสังคมไทย